

УДК 6555

В. В. ЗАСАНСЬКИЙ

**ПАРТІЙНА ТА КОМСОМОЛЬСЬКА ПРЕСА —
ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ФОРМУВАННЯ
КОМУНІСТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ МОЛОДІ
ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ (1921—1925 рр.)**

Возз'єднання Західної України з Українською РСР як складової та невід'ємної частини СРСР було видатною перемогою ленінської політики Комуністичної партії. Цій великій історичній події передувала боротьба трудящих під керівництвом Комуністичної партії Західної України за своє соціальне та національне визволення. Важливу роль у цій боротьбі відіграли партійна і комсомольська преса як важливий фактор формування комуністичного світогляду молоді Західної України.

Серед прогресивної преси того часу слід виділити газети «Земля і воля», «Воля народна», «Робітнича газета», «Робітнича трибуна», журнал «Нова культура» і нелегальну газету «Наша правда». Ці друковані видання давали об'єктивну інформацію про життя в Радянському Союзі, широко висвітлювали становище народних мас на Західній Україні, мобілізували їх на боротьбу проти експлуататорського ладу [2, с. 8, 9].

У 1921—1922 рр. з Відня на Західну Україну нелегально поставляли молодіжний журнал «Наш стяг». Перший його номер видала Спілка об'єднаних соціалістичних громад ім. Драгоманова, яка утворилася з числа студентської молоді та емігрантів, різних за своїми ідейними переконаннями. У редакційній статті був даний аналіз політичного та соціального становища в Галичині, накреслені перспективи революційної боротьби трудящих. «Східна Галичина мусить належати до України, — писалось у журналі. — Тільки з'єднання з Україною і запровадження соціалістичного радянського ладу дасть волю поневоленому селянству та робітництву Східної Галичини» [3, с. 3].

Журнал викривав ідеологію українського буржуазного націоналізму, зокрема його проповідника Д. Донцова.

Під рубриками «З науки Карла Маркса», «З науки Леніна»

журнал «Наш стяг» пропагував комуністичні ідеї серед західно-української молоді, формував їх класову свідомість і залучав широкі народні маси до активної революційної діяльності [2, с. 4].

Журнал «Наш стяг» сприяв інтернаціональному згуртуванню молоді, залученню її до боротьби проти буржуазного націоналізму. На його сторінках піддавалася критиці реакційна діяльність студентської націоналістичної організації «Січ», твердження націоналістичної преси про те, що на Західній Україні немає класової боротьби. Журнал інформував читачів про діяльність комсомольських організацій у підпіллі, вчив методів легальної роботи. В одному зі своїх номерів редакція журналу відзначала: «Ми мусимо вправно будувати своє підпілля, гуртувати навколо комуністичного прапора широкі маси трудящих, доходити до кожної фабрики, кожної професійної спілки, кожного верста-та, кожної військової частини» [3, с. 9].

На початку 1922 р. зроблені спроби налагодити випуск нелегальних комуністичних видань безпосередньо на території Західної України. Заходами організаторів студентської молоді, яка об'єднувалася в гуртку «Спілка комуністичної молоді Східної Галичини», у січні 1922 р. вийшов нелегальний журнал «Спартак». Він розповідав про життя та революційну боротьбу комуністичної молоді світу, роз'яснював рішення та настанови Комуністичного інтернаціоналу молоді, популяризував програму Спілки комуністичної молоді Східної Галичини. Ідейно-тематичну спрямованість редакція журналу так висловила у передовій статті першого номера: «Не хочемо бути пасивними в такі важкі рішачі дні. Хочемо віддати свої знання і молодечі сили боротьбі за визволення, хочемо стати на заміну нашим батькам, братам і товаришам, хочемо здобути і закріпити за собою такий лад, де б не було визискувачів і визискуваних. Боротьба й праця є тим кличем, з яким виступаємо на адресу політичного життя, є тим засобом, яким будемо боротися за право понево-лених. Стаємо в ряди пролетарського класу, визнаємо метод революційної боротьби; кличемо до себе всіх співчуваючих нашій ідеї, а разом шлемо привітання всім тим, котрі борються за ідеали, рівні з нашими» [4, с. 2].

Викриваючи українських буржуазних націоналістів, «Спартак» закликав молодь рішуче відмежуватись від паничів, які розмовами про «національну свідомість» і «загальнонаціональні інтереси» прикривали свої класові інтереси.

Значну увагу журнал приділяв питанням розвитку пролетарської літератури і мистецтва, відстоював позицію партійності та ідейності. Він підтримував тих авторів, твори яких відзначалися соціальною гостротою і виразною ідейною позицією, і критикував тих, хто відгороджувався від життя розмовами про «чисте мистецтво» [4, с. 3].

В умовах поліцейського терору і свавілля журнал такого напрямку існувати довго не міг. Згодом (1926—1928 рр.) «Спартак» виходив як орган Центрального комітету КСМЗУ. Протя-

гом 1924—1925 рр. ЦК комсомолу Західної України видавав нелегальну газету «Молодий пролетар».

Поліцейські власті Польщі забороняли транспортування з Радянського Союзу будь-якої літератури та періодичних видань. Тому, щоб не поривати зв'язків з Країною Рад, мати інформацію про новини її внутрішнього та міжнародного життя, молоді революціонери переправляли радянські видання через західно-європейські держави. Наприклад, скориставшись послугами книгарні, де працював комсомолец Лебевал, переправили з Берліна працю В. І. Леніна «Дитяча хвороба «лівизни» в комунізм», яка поклала початок нового етапу в роботі Комуністичної спілки молоді Західної України (КСМЗУ) [1, с. 28].

Комсомольці, які до цього часу обмежувалися вивченням марксизму-ленінізму в гуртках і допомагали комуністам розповсюджувати підпільну літературу, зрозуміли, що не можна замикатися у рамках своїх осередків, а необхідно розширювати зв'язки з широкими масами молоді, брати активну участь у всій революційній боротьбі робітничого класу. Тому агітаційно-пропагандистську роботу серед молоді комсомольські організації стали тісно пов'язувати з організаційними зміцненнями, залученнями до них трудової молоді. В 1921—1923 рр. комсомольські організації Львова й Станіслава створили молодіжні секції металістів, кравців, чоботарів, столярів, деревообробників; поширили свій вплив серед учнівської та студентської молоді. Львівські учні-ремісники, переконавшись у зрадницькій політиці українських буржуазних націоналістів з товариства «Зоря», покинули його і об'єдналися в секцію при культурно-освітньому товаристві «Воля» [1, с. 28].

Отже, легальна і нелегальна партійна та комсомольська преса перетворилась у важливий фактор формування комуністичного світогляду молоді Західної України, впливала на посилення ідейної боротьби прогресивної молоді проти буржуазних націоналістів.

1. Бойовий шлях комсомолу Західної України, К., 1959. 2. Львівський обласний партійний архів, ф. 3, оп. 2. 3. Журн. «Наш стяг». 1921, серпень, липень. 4. Журн. «Спартак». 1921, № 1.

Стаття надійшла до редколегії 12.03.88